

Kouluun kiinnittymisen tukeminen ja toiminta liittyen huolta herättäviin poissaoloihin Fredrika-koulussa

Päivitetty 31.8.2023

Mitä kouluun kiinnittymisellä tarkoitetaan?

Kouluun kiinnittyminen on oppilaan ja hänen kouluympäristönsä välinen vuorovaikutussuhde. Koulun tehtävänä on luoda oppilaalle edellytykset kouluun kiinnittymiselle. On tärkeää, että oppilaat tuntevat kuuluvansa koulu yhteisöön. Myönteiset suhteet ikätovereihin ja koulun aikuisiin lisäävät myös osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Turvallinen ympäristö, välittävä ja kannustava ilmapiiri, myönteiset yhteiset kokemukset, kiireettömyys ja kuulluksi tuleminen antavat lapselle ja nuorelle voimaannuttavia kokemuksia ja edistävät oppilaan kiinnittymistä koulu yhteisöön.

Kouluun kiinnittymisen kolme ulottuvuutta

1. Emotionaalinen: kouluun liittyvät tunnekokemukset

- positiivinen ja kannustava vuorovaikutus, luokan positiivinen vahvistaminen ja hyvän huomaaminen
- jatkuva ryhmäyttämiseen ja turvalliseen luokkailmapiiriin panostaminen yhteistyössä opiskelu huollon henkilöstön tai muun koulun ulkopuolisen toimijan kanssa
- tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu osana opetusta
- kiusaamista ja muuta syrjintää ehkäisevä toiminta, muun muassa KiVa-koulu
- ikeuden mukainen ja tasa-arvoinen kohtelu o panostus ympäristön viihtyvyyteen, terveellisyteen ja turvallisuuteen

2. Toiminnallinen: aktiiviseen osallisuuteen liittyvät tekijät

- oppilaiden arvostava ja kunnioittava kohtaaminen (ei syyttävä) ja kuunteleminen
- inklusiivisuuden, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen
- oppilaiden itsenäisyyden kehittäminen oppilaan valmiudet huomioiden
- yhteistyö huoltajien kanssa, keskustelu läsnäolon merkityksestä sekä tiedottaminen läsnäolon seuraamisen ja poissaoloihin puuttumisen käytänteistä

3. Kognitiivinen: oppimiseen liittyvät tekijät

- oppimisvaikeuksien selvittäminen ja tuen tarpeen havaitseminen varhaisessa vaiheessa
- kolmiportaisen tuen hyödyntäminen, oppilaat saavat riittävästi ohjausta ja tukea oppimiseensa
- eriyttäminen alas- ja ylöspäin oppilaan edellytyksien mukaisesti
- joustavat opetusjärjestelyt liiallisen kuormituksen välttämiseksi, esimerkiksi monipuoliset mahdollisuudet osaamisen osoittamiseen

Fredrika-koulun toimintamalli läsnäolon tukemiseksi

Tässä asiakirjassa kuvataan Fredrika-koulun toimintamalli koululäsnäolon tukemiseksi, ja sen tavoitteena on ennaltaehkäistä poissaoloja, seurata poissaoloja suunnitelmallisesti sekä puuttua poissaoloihin ja selkeyttää opettajien ja opiskelu huoltohenkilöstön vastuutehtäviä poissaoloihin liittyen. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin koulu yhteisön kuin yksittäisen oppilaan tasolla. Keskustelu huoltajien kanssa läsnäolon merkityksestä sekä tiedottaminen poissaolojen seurannasta ja puuttumisen käytänteistä tukee oppilaiden läsnäoloa koulussa.

Yhteisöllinen hyvinvointityö poissaolojen ehkäisemiseksi

Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin koulu yhteisön kuin yksittäisen oppilaankin tasolla. Oppimista ja hyvinvointia edistävän koulutyön lähtökohtana on yhteinen vastuu jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Hyvinvoinnin edistäminen kuuluu kaikille koulun aikuisille. Positiivisen toimintakulttuurin rakentaminen edistää oppimista, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Yhteisöllisessä hyvinvointityössä koulut edistävät teemoja vuosikelloajatukseen mukaisesti. Tällaisia malleja ovat esimerkiksi Koulukunnossa yhdessä, Rovaniemen hyvinvoinnin vuosikello, Oulun tunne- ja turvataitokasvatusmalli, Mieli ry:n materiaalit). Koulut voivat myös laatia mallin itse.

Porvoolaisen hyvinvoinnin vuosikellon teemat ovat kaikille yhteisiä, mutta toteuttamistapa voi vaihdella. Yhteiset teemat auttavat kiinnittämään huomiota oppilaiden psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin koko lukuvuoden ajan.

Yhteisöllisten opiskeluhoitoryhmien vastuut

Koko koulua tukeva ennalta ehkäisevä yhteisöllinen työ on opiskeluhoitoyhteyden ensisijainen toteuttamismuoto. Koulukohtainen yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä, jota johtaa koulun rehtori ja jossa opettajat, opiskeluhoitohenkilöstö, hoitajat ja oppilaat ovat osallisina, on vastuussa koulun yhteisöllisestä opiskeluhoitoyhteydestä. Tehtäviin kuuluu muun muassa huolehtia oppilaiden osallisuuden toteutumisesta sekä suunnitella, seurata ja kehittää yhteistyökäytänteitä koulun sisällä, kodin ja koulun välillä sekä ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Lukuvuosikohtaiset ratkaisut ja käytännön toteutukset täsmennetään ja arvioidaan Fredrika-koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Tehtävät ja vastuut ennaltaehkäisevässä työssä

Koulun henkilökunta	Luokanopettajat ja luokanvalvojat	Opiskeluhoitoyhteyden henkilöstö	Hoitaja	Rehtori
<ul style="list-style-type: none"> - Koulun kiinnittämisen kolmen ulottuvuuden edistäminen: emotionaalinen, toiminnallinen ja kognitiivinen - Opettajat merkitsevät aina poissaolot Eepokseen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Seuraa poissaoloja säännöllisesti ja selvittää mahdollisia selvittämättömiä poissaoloja - On yhteistyössä hoitajien kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> - Osallistuu yhteisölliseen opiskeluhoitoyhteyden - Oppilaiden ja hoitajien osallisuutta ja vuorovaikutusta tukevaa hyvinvointityötä - Kouluterveydenhuollon vuosittaiset terveystarkastukset, terveysneuvonta 	<ul style="list-style-type: none"> - Huolehtii siitä, että lapsi tulee kouluun - Ilmoittaa Eepoksen kautta, kun lapsi on poissa koulusta - Anoo Eepoksen kautta (tai lomakkeella) mahdolliset ennalta suunnitellut vapaat 	<ul style="list-style-type: none"> - Johtaa koulun yhteisöllistä opiskeluhoitoyhteyttä - Tiedottaa läsnäolon merkityksestä sekä poissaolon seurannan ja puuttumisen käytänteistä

Poissaolojen seuraaminen

Poissaolojen seuraaminen ja kirjaaminen Eepoksessa

Eepos-tuntimerkinnot, jotka luokitellaan poissaoloiksi:

Selvittämätön poissaolo (Selv. pois)	Koululla ei ole tietoa, miksi oppilas on poissa. Opettaja tai hoitaja voi selvittää poissaolon ja muuttaa toisen kategorian merkinnäksi.
Luvatun poissaolo (Luvat. pois)	Luvattomaksi luokiteltu poissaolo, pinnaus tai yli yhden oppitunnin kestävä myöhästyminen, jonka opettaja tai hoitaja on selvittänyt.
Luvallinen poissaolo (Poissa)	Hoitaja anoo vapaata Eepoksen kautta: opettajalta mikäli poissaolo kestää korkeintaan kolme koulupäivää

	ja rehtorilta, jos poissaolo on pidempi kuin kolme koulupäivää. Opettaja tai rehtori tekee merkinnän huoltajan ilmoittaman tai anomuksessa mainitun tiedon mukaan.
Huoltajan ilmoittama sairauspoissaolo (Huolt. ilm. p.)	Oppilas on fyysisesti poissa koulusta: sairaus, fyysiseen tai psyykkiseen terveyteen liittyvä terapia, hammaslääkärikäynti tai leikkaus. Terveyteen liittyviä tietoja ei kirjata erikseen.

1. Huoli herää - varhaiset merkit

Koulun henkilökunnan tulisi reagoida herkästi varhaisiin merkkeihin, jotta poissaolo-ongelma tulee näkyväksi ja siihen on mahdollisuus puuttua varhaisessa vaiheessa. Varhainen ongelman havaitseminen ja siihen puuttuminen voi estää sen, että poissaolo muuttuu pitkäkestoiseksi

- Useita huolta herättäviä poissaoloja tai myöhästelyjä
- Vaikeus palata kouluun vapaapäivien, lomien tai sairastumisien jälkeen
- Poissaoloja varsinkin päivinä, jolloin on kokeita tai esitelmiä tiettyjen aineiden oppitunneilta
- Poissaoloja oppitunneilta, vaikka on koulussa
- Lisääntyneet käynnit kouluterveydenhoitajan luona
- Lisääntyneet psykosomaattiset oireet, kuten päänsärky ja vatsakipu
- Jatkuva yhteydenpito kotiin koulupäivän aikana
- Muutoksia koulunkäynnissä esimerkiksi tekemättömät läksyt ja laskevat arvosanat
- Muutoksia kaverisuhteissa.

Tehtävät ja vastuut, kun huoli herää

Luokanopettaja tai luokanvalvoja	Opiskeluhuollon henkilöstö	Huoltaja
<ul style="list-style-type: none"> - Keskustelee oppilaan ja huoltajan kanssa poissaolon syyn selvittämiseksi ja tekee jokaisen yhteydenoton jälkeen uuden tukimerkinnän Wilmaan - Keskustelee huoltajan luvalla opiskeluhoitohenkilöstön kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> -Selvittää poissaolojen syyt yhdessä oppilaan kanssa -Tukikeskustelut: kuraattori, psykologi, psykiatrinen sairaanhoitaja -Kouluterveydenhuollon palvelut; ilman ajanvarausta toimivat walk-in-vastaanotot -Osallistuu monialaisen asiantuntijaryhmän kokouksiin -Tekee tarvittaessa tai mikäli huoltaja ei anna lupaa kutsua 	<ul style="list-style-type: none"> -Selvittää koulupoissaolojen syitä ja pohtii ratkaisuja yhdessä koulun ja opiskeluhuollon kanssa -Osallistuu monialaisen asiantuntijaryhmän kokouksiin

2. Huolestuttava poissaolo – tilanteen selvitys

Poissaolo on huolestuttava, jos poissaoloja on toistuvasti 10–19 % oppitunneista. Tällöin tulee kartoittaa poissaolojen syyt, jotta tukitoimet on mahdollista käynnistää ja räätälöidä oppilaan tarpeen mukaan. Kotona huolestuttava poissaolo voi ilmetä niin, että oppilaalla on suuria vaikeuksia lähteä kouluun, mikä haittaa perheen arkea.

Syyt voivat liittyä:

- Lapsen tai nuoreen
 - Oppimisvaikeudet
 - Kiinnostumattomuus koulusta
 - Sosiaalisten tilanteiden pelko
 - Mielenterveys, erityisesti ahdistuneisuus ja masennus
 - Fyysinen / somaattinen terveydentila
 - Neuropsykiatriset oireet
 - Seksuaali-identiteettiin ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvät kysymykset

- Oppimisympäristöön
 - Kouluun liittyvien negatiivisten tunnetilojen välttäminen
 - Luokan / koulun ilmapiiri
 - Suhde opettajaan
 - Tuen riittämättömyys
 - Kiusaaminen
 - Kouluun liittyvien sosiaalisten ja / tai arviointitilanteiden välttäminen (ryhmytöt, esiintyminen, kokeet)
 - Yhteistyökäytännöt

- Perheeseen
 - Kuormittavat tapahtumat ja tilanteet
 - Fyysinen tai psyykinen sairaus
 - Lapsen ja vanhemman väliset vuorovaikutushaasteet
 - Halu jäädä vanhempien kanssa kotiin, eroahdistus

- Kaveripiiriin
 - Ongelmat koulukavereiden kanssa
 - Kaveripiirin vaikutus, esimerkiksi lintsaaminen
 - Tarve hakea palkitsevia tilanteita koulun ulkopuolelta kavereiden kanssa

Tehtävät ja vastuut, kun poissaolo on huolestuttava

Koulun henkilökunta	Luokanopettajat ja luokanvalvojat	Opiskeluhuollon henkilöstö	Huoltaja
-Jokaisella koulun aikuisella, jolla huoli herää, on vastuu reagoida poissaoloihin ja viedä asia eteenpäin luokanopettajalle tai luokanvalvojalle	<ul style="list-style-type: none"> - Ottaa poissaolon puheeksi oppilaan ja huoltajan kanssa - Merkitsee Eepokseen, että asia on otettu käsittelyyn - Konsultoi tarvittaessa opiskeluhuollon henkilöstöä - Kutsuu tarvittaessa huoltajan luvalla koolle monialaisen asiantuntijaryhmän 	<ul style="list-style-type: none"> - Antaa konsultaatiotukea opetushenkilöstölle sekä huoltajille -Kuraattoripalvelut: tukikeskusteluja, ryhmätoimintaa -Psykologipalvelut: tukikeskusteluja, tutkimuksia -Kouluterveydenhuollon palvelut; ilman ajanvarausta toimivat walk-in -vastaanotot 	<ul style="list-style-type: none"> -Ilmoittaa poissaoloista viipymättä, kun oppilas on poissa koulusta - On yhteydessä luokanopettajaan/ luokanvalvojaan tai opiskeluhoitopalveluihin huolestaan lapsensa poissaoloihin liittyen

		- Osallistuu mahdollisiin monialaisen asiantuntijaryhmän kokouksiin	
--	--	---	--

3. Ongelmallinen poissaolo

Poissaolo on ongelmallinen, jos poissaolojen osuus oppitunneista on toistuvasti 20 % tai enemmän.

Kun oppilas ei tule kouluun on suunniteltava oppilaan paluuta kouluun. Tavoitteena on, että oppilas palaa omaan kouluun/opetusryhmään. Selkeän suunnitelman avulla on parempi mahdollisuus onnistua. On tärkeää antaa tarvittava aika kouluun paluuseen, prosessia ei saa kiirehtiä. Tuki räätälöidään oppilaan tarpeen mukaan. Erilaiset yksilölliset, joustavat ratkaisut ja sopimukset ovat tarpeen. Systemaattinen tapa käsitellä poissaoloja sekä koulu- että kuntatasolla mahdollistaa yhdenvertaisen ja samankaltaisen tuen oppilaille. Kun on kysymys ongelmallisesta poissaolosta koulunkäyntikyvyn arvioinnissa ja tukitoimien järjestämisessä tarvitaan perheen, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetustoimen yhteistyötä. Oppilaan tukemiseksi on välttämätöntä tehdä tiivistä yhteistyötä moniammatillisessa tiimissä.

Luokanopettajat tai luokanvalvojat	Opiskeluhuollon henkilöstö	Huoltajat	Rehtori
Osallistuu moniammatillisen asiantuntijaryhmän säännöllisiin seurantapalaveriin	Tekee tiivistä yhteistyötä moniammatillisessa tiimissä, jossa sovitut tukitoimet arvioidaan	Perhe voi ottaa yhteyttä lapsiperhesosiaalityöhön tai lastensuojeluun.	Tekee yleisen ja tehostetun tuen oppilaiden osalta päätökset mahdollisista erityisistä opetusjärjestelyistä esimerkiksi lyhennetyistä koulupäivistä ja vuosiluokattomasta opiskelusta
Tekee yhteistyötä mahdollisten ulkopuolisten toimijoiden kanssa	Tekee yhteistyötä mahdollisten ulkopuolisten toimijoiden kanssa	Mikäli perheellä jo on asiakkuus, voi olla tarve yhteistyön tiivistämiseen	
Tekee yhteistyössä opiskeluhuollon henkilöstön kanssa yhteydenottopyynnön / lastensuojeluilmoituksen, mikäli poissaolo jatkuu tukikeinoista huolimatta	Tekee yhteistyössä koulun henkilöstön kanssa yhteydenottopyynnön/ lastensuojeluilmoituksen mikäli poissaolo jatkuu huolimatta tukikeinoista	Osallistuu monialaisen asiantuntijaryhmän kokouksiin	
	Kouluterveydenhoitaja haastattelee oppilasta, konsultoi koululääkärinä haastattelun jälkeen ja varaa ajan koululääkärille psykiatrisen sairaanhoitajan tapaamiset		

Toimintamallin seuranta ja kehittäminen

Fredrika-koulun yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä seuraa ja kerää tietoa mallin toimivuudesta muun muassa Eepos-järjestelmässä kerättyjen poissaolotilastojen ja koulujen lukuvuosisuunnitelmien kautta. Ennaltaehkäisevän työn, seurantamenetelmien ja poissaoloihin puuttumisen käytänteitä muokataan ja kehitetään tarvittaessa. Kehitystyöhön osallistuu Fredrika-koulussa aktiivisesti myös opettajakunta.